

1805 Uro i Meråker kirke

På plassen Hanshaug under Søndre Volden i Meråker bor Hans Olssen Volden med sin kone Anne og deres lille 5-årige datter, Ragnhild. Året er 1805, og paret hadde vært gift siden 14.april 1799 - og flyttet til Hanshaug i 1802. Anne var datter til Torgeir Østerøien. Se side....

I 1805 blir Hans Olssen Hanshaug ilagt bot for beruselse og spetakkel i Meråker kirke. Han er nå 45 år, født på gården Evjen i Merager Annex og Stjørdahlens Prestegjeld. I rettsprotokollen står det at han hadde arbeidet ved Selbo kobberverk i 36 år, hvorav de seks siste under avdelingen i Meråker - hvor han nå tjenestegjorde som grubestiger. Dersom vi legger opplysningen i Stjørdalsboka, bind 6 - til grunnlag, skulle det bety at han begynte ved kobberverket som 9 åring !

Langfredagsmorgen den 12.april gikk Hans Olssen Hanshaug tidlig fra sitt hjem. På veien traff han sin svoger Erik Johnsen Wolden, som bad ham med inn på plassen Kirkebymoene på en dram. På Kirkebymoene var ikke husbonden Ole Torgersen hjemme, ei heller Hemming Halvorsen som var leietager. Men sistnevntes kone vartet opp med 2 drammer mot betaling. Etter en stund bega de to kirkegjengerne seg videre til Kirkebye gård. Svogeren vandret straks etter videre til kirka, mens Hans Hanshaug ble igjen da han fikk kjøpt en "1/8 potte brændevin" hos Iver Halvorsen eller hos hans dreng. I henhold til sin forklaring hadde Hans ikke tenkt å smake på brennevinet, men siden han var ganske fastende og ikke hadde smakt verken mat eller drikke den dagen, tyder alt på at han tok seg en smaksprøve likevel.

Omsider bega Hans Hanshaug seg videre til kirka, men ankom midt i gudstjenesten. I følge vitnene var han da temmelig beskjenket. Da sangen var ferdig skulle skolemester Jonas Lorents begynne sin høytlesning. De ba Hans enten ti stille eller forlate kirken. Det gjorde faktisk Hans, men et kvarter etterpå kom han inn igjen, trolig styrket i sin tro i dobbeltforstand. Den meget omtåkede Hanshaug ropte høyt til skolemesteren: "Hold stille med dette, vi har faaet nok". Da opplesningen var ferdig, gikk den berusede opp i alterringen og anholdt skoleholder Rønning som stod rede til å lede sangen. Det oppstod sikkert tumult, men protokollen sier ikke noe om hvordan Hans Hanshaug forlot kirken.

Forhøret som ledet frem til sak og dom, ble avholdt på tingstedet på Stjørdalshalsen. Her kom det frem at Hans Olssen Hanshaug hadde en naturlig svakhet som var kjent i bygda, "*...at naar han faar etpar Dramme blir han ogsaa berøvet al Samling og følgelig veed han ikke endten han samme Dag kom til Kirken eller ej og saaledes kan heller ikke sige hva der passerede i Kirken, da han aldeles ikke erindrer noget derom*".

Retten utviste skjønn basert på denne menneskelige svakhet, og sier i sin belæring:

”... ikke alle Mennisker taaler lige meget af Spiritus, er det baade muelig og rimelig at han, ved det Brendeviin han havde nydt fastende forinden han kom til Kirken, er bleven berøvet al Samling. Da det nu er aabenlyst, at Hans Woldgjerdet (som han formelt het) ikke med Forsæt har villet foretage sig noget Uanstændigt i Kirken, eller have Hensigt til at fornærme nogen af Skoleholderne der forrettede Gudstjenesten, efterdi han selv ikke har vist hva han foretoeg sig, saa bør en ellers vel fortjent Refselse afpasses efter Omstændighederne, paa det han for Eftertiden kan vogte sig for at tage mer Spiritus til sig end hans svage Hoved kan taale og maaske mueligens reent aflægge at prøve samme, da dette aleene er Aarsagen til hans Fejltrin”.

Hans Olsson Hanshaug ble dømt til å betale 2 lod sølv eller 1 rdlr til kongens kasse for å ha drukket på helligdag før gudstjenesten var slutt. Likeledes, for hans upassende opptreden i kirka, måtte han betale 4 rdlr til skolekassen i Stjørdahlens Præstegjeld. Til skoleholderen måtte Hans ut med litt over 4 rdlr, og for omkostningen ble det også 4 rdlr. Så for familien på Hanshaug ble det en lang og kostbar langfredag i 1805. Samtidig viser vel sakens ordlegging, at meråkerbyggen gjennom vitneutsagn så på handlingen og hendelsen med forståelse hva gjelder den reelle årsaksforklaring, nemlig en menneskelig svakhet som dessverre har forårsaket så mye elendighet - og som må tas med rota, terapeutisk straff og dømming, men ikke fordømmelse.